

НЕОБХІДНІСТЬ ТА ЗМІСТ РЕФОРМИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Александрова Г.М.

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Розглянуто необхідність проведення реформи житлово-комунального господарства в Україні. Визначено конкурентні ринкові механізми у сфері надання житлово-комунальних послуг. Запропоновано перелік основних джерел фінансування підприємств ЖКГ з метою забезпечення належного проведення реформ. Проведено аналіз динаміки фінансування ЖКГ та виділено ряд проблем, що стосуються фінансування житлово-комунального сектора України. Проаналізовано стан заборгованості населення за житлово-комунальні послуги, що загрожує погіршенням фінансового стану, а також зниженням показників результативності діяльності підприємств комунального господарства. Запропоновано шляхи оптимізації фінансування галузі з метою виведення підприємств ЖКГ з кризового стану.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство (ЖКГ), реформи, джерела фінансування, об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), динаміка фінансування підприємств ЖКГ, заборгованість за житлово-комунальні послуги, оптимізація фінансування галузі.

Постановка проблеми. Серед багатьох галузей невиробничої сфери України важливу роль відіграє житлово-комунальне господарство, що являє собою багатогалузеву технічно забезпечену галузь із розгалуженою структурою, яка містить комплекс послуг, спрямованих на задоволення першочергових життєвих потреб населення. Сучасний стан житлово-комунального господарства в Україні не задовольняє потребам населення, що отримує неякісні послуги та державу яка виплачує великі дотації. Зокрема, зношеність основних фондів галузі подекуди сягнула критичної межі, що загрожує техногенними катастрофами. Враховуючи це, одним із важливих та актуальних питань соціальної та економічної політики держави залишається реформа житлово-комунального господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гострота проблеми зумовила пильну увагу до неї вітчизняних та зарубіжних вчених. Вагомий внесок у розвиток проблематики реформування ЖКГ внесли Бражнікова Л., Абрамович І., Несторова Г., Пучко Н., Тарадайко Д., а також зарубіжні вчені Каменева Е., Плеханов А. та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, незважаючи на важливість проведених досліджень, окремі аспекти зазначеної проблеми потребують ґрунтовних пропозицій щодо їх розв'язання. Недосконалість системи державного управління ЖКГ у регіонах країни, зволікання процесів реформування галузі призвели до спаду ефективності діяльності підприємств, до погіршення якості житлово-комунальних послуг.

Метою статті є аналіз стану житлово-комунального господарства України, розкриття основного змісту реформи ЖКГ, зазначення особливостей фінансування підприємств житлово-комунального сектору, виявлення проблем та розробка шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Забезпечуючи необхідні умови життєдіяльності населення і впливаючи на соціальну ситуацію в країні, житлово-комунальне господарство (ЖКГ) є одним із найбільших споживачів ресурсів. Житлово-комунальний комплекс характеризується єдністю галузевих підрозділів, а саме: теплопостачання, водопостачання, водовідведення, житлове господарство, зелене господарство, благоустрій, санітарне очищення міста, утилізація відходів.

Протягом останнього десятиліття під посиленою увагою знаходяться проблеми, пов'язані з функціо-

нуванням житлово-комунального комплексу, однак серйозних позитивних зрушень у цій сфері не відбулося і до сьогодні.

Крім того, ситуація в житлово-комунальному господарстві продовжує погіршуватися, зокрема, відсутні позитивні зміни у становленні ринкових засад господарювання, розвитку конкуренції та залученні приватних інвестицій у підприємства галузі.

Неефективність реформування галузі призвела до критичного стану основних фондів підприємств житлово-комунального господарства. Зокрема, недосконалість тарифної політики зумовила хронічну і постійно зростаючу збитковість підприємств комунального господарства. В свою чергу, недосконалість системи управління житлом та підприємствами житлово-комунального господарства стала причиною того, що підприємства галузі стали неспроможними ефективно працювати в ринкових умовах і надавати споживачам послуги належної якості [3].

Враховуючи зазначене, можна сказати, що нагальною проблемою на сьогодні є забезпечення проведення ефективної та результативної реформи в галузі ЖКГ.

Основною метою реформи ЖКГ повинне бути забезпечення необхідних передумов для інтенсивного створення та функціонування об'єднань співвласників багатоквартирних будинків на основі включення мешканців у систему управління власним житлом.

Для досягнення поставленої мети необхідно впровадити конкурентні ринкові механізми у сфері надання житлово-комунальних послуг з обслуговування житла, створити систему контролю за якістю і обсягом послуг, що надаються населенню, запровадити систему ефективного контролю за збором і витрачанням коштів, які сплачуються населенням як плата за послуги з обслуговування житлових будинків і прибудинкових територій [4].

Реформа ЖКГ повинна привести до:

- ліквідації існуючих ЖЕКів та КРЕПів, як застарілу форму управління житловим фондом, та структури з надлишковими непродуктивними витратами;

- створення централізованої загальноміської служби єдиного замовника для надання послуг з обслуговування комунального житлового фонду та прибудинкових територій, а також з організаційно-адміністративного обслуговування існуючих та новостворених ОСББ;

- запровадження режиму документального контролю за кількістю та якістю послуг по утриманню житлового фонду;

- створення при централізованій загальноміській службі єдиного замовника консультаційного центру, який надаватиме організаційно-правову допомогу при створенні ОСББ;

- запровадження конкурентних засад для відбору виконавців з надання окремих послуг, що входять до складу тарифу (прибирання, ремонт та утримання інженерних мереж, утримання ліфтів та ін.);

- запровадження єдиних стандартів, уніфікації і збалансування тарифів на обслуговування міського житлового фонду та прибудинкових територій, які передбачатимуть суттєве скорочення непродуктивних (адміністративних, інших операційних) витрат та збільшення за рахунок цього витрат на поточний ремонт та утримання житлового фонду;

- ліквідації витрачання бюджетних коштів, що направляються із міського бюджету на підтримку житлово-експлуатаційних підприємств, а також суттєвого зменшення фінансування міських аварійних служб, по роботах які фактично дублюють послуги підприємств по утриманню інженерних мереж, які сплачуються мешканцями у складі тарифу на утримання будинку [1].

Для забезпечення належного проведення реформи необхідне відповідне фінансування, яке буде здійснюватися у відповідності з особливостями галузі.

Джерела фінансування підприємств ЖКГ наведені на рис. 1 [2].

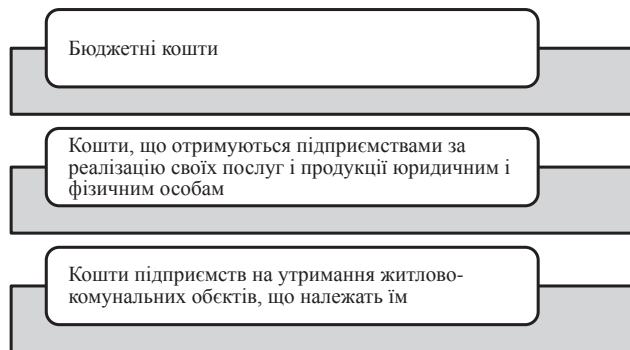

Рис. 1. Джерела фінансування підприємств ЖКГ

Варто зазначити, що роль бюджетних коштів у фінансуванні окремих підгалузей ЖКГ неоднакова. Повністю за рахунок бюджетних асигнувань фінансуються дорожнє господарство, озеленення, освітлення і прибирання територій населених місць. В свою чергу, водопровідно-каналізаційне господарство отримує лише кошти бюджету на капітальні вкладення. Міський пасажирський транспорт, жит-

лове господарство і теплоенергетика для опалення житлових будинків вимагають виділення бюджетних дотацій.

За рахунок коштів місцевих бюджетів фінансується оновлення парку електротранспорту (тролейбусів, трамваїв) і виконується капітальний ремонт житлового фонду [3].

Під час будівництва житла на майданчиках, які освоюються заново, як правило, весь комплекс об'єктів комунального господарства – інженерних мереж та споруд, включається в кошторисну вартість і споруджується за рахунок забудовника, включаючи об'єкти благоустрою. В існуючих житлових районах благоустрій прилеглих територій здійснюється за рахунок коштів бюджету.

Проте, варто констатувати, що в країні існує низка проблем, що стосуються фінансування житлово-комунального сектора України.

В останній час спостерігається нестача власних і бюджетних фінансових ресурсів. Зокрема, їх неефективне розміщення, відсутність дієвого механізму залучення позабюджетних коштів не сприяють вирішенню завдань технічного переоснащення житлово-комунальних підприємств та розвитку комунальної інфраструктури. Вагомим чинником недостатнього фінансування підприємств галузі ЖКГ є відсутність співпраці з приватними інвесторами, міжнародними фінансовими установами та донорськими організаціями, оскільки не створений сприятливий інвестиційний клімат [6].

Динаміка фінансування підприємств ЖКГ за 2011-2013 рр. наведена у табл. 1.

Отже, на підставі даних табл. 1 можна сказати, що за період 2011-2013 рр. частка коштів, що спрямовуються на фінансування підприємств ЖКГ скоротилася приблизно у 3,5 рази. Зокрема, спостерігається скорочення видатків за всіма категоріями. Так, найбільшого скорочення зазнало комунальне господарство – сума коштів на його утримання зменшилась на 170,1 млн. грн. Загальна сума коштів, що спрямовуються на утримання підприємств комунального господарства скоротилася на 227,4 млн. грн.

Наведені дані, зокрема, свідчать, що на сьогодні розмір коштів, закладених у державному бюджеті на покриття заборгованості комунальним підприємствам за надання пільг та покриття різниці у тарифах, є недостатнім. Така ситуація сприяє зростанню у підприємств кредиторської заборгованості, обмежує їх можливості у фінансуванні таких необхідних заходів, як реконструкція, модернізація існуючих виробничих потужностей підприємств, придбання нового сучасного виробничого обладнання, що ще більше поглиблює технічні проблеми і негативно впливає на якість наданих послуг споживачам, і як результат погіршує фінансовий стан комунальних підприємств [5].

Таблиця 1

Динаміка фінансування підприємств ЖКГ за 2011-2013 рр.

Показник, млн. грн.	2011	2012	2013	Питома вага у 2011 р., %	Питома вага у 2012 р., %	Питома вага у 2013 р., %	Абсолютне відхилення за 2013/2011
Житлово-комунальне господарство	324,3	379,6	96,9	0,09	0,09	0,02	-227,4
Житлове господарство	16,2	2,9	13,5	0,004	0,00	0,00	-2,7
Комунальне господарство	252,9	376,7	82,8	0,08	0,09	0,02	-170,1
Інша діяльність у сфері житлово-комунального господарства	55, 0	-	0,5	0,02	-	0,00	-54,5
Всього	333459,5	395681,5	403456,1	0,194	0,18	0,04	69996,6

Саме тому в умовах сучасної економіки перед підприємствами ЖКГ постає завдання визначити найбільш прийнятні джерела фінансування та забезпечити їх ефективне використання.

Для вирішення проблеми фінансування підприємств ЖКГ перш за все необхідно забезпечити своєчасне надходження коштів за надані комунальні послуги. Адже зростання величини дебіторської заборгованості загрожує погіршенням фінансового стану, а також зниженням показників результативності діяльності підприємств комунального господарства.

За останній рік сплата за житлово-комунальні послуги не завжди відповідає обсягу нарахувань. Обсяг заборгованостей за комунальні послуги за підсумками 2014 року наведений на рис. 2 [7].

Рис. 2. Заборгованість населення за житлово-комунальні послуги за 2014 р.

За даними Держкомстату України заборгованість населення за житлово-комунальні послуги станом на кінець 2014 року становила 46,7 млрд. грн.

Такий стан справ пов'язаний перш за все з умовами оплати за спожиті комунальні послуги, незадовільною платіжною дисципліною споживачів, зниженням рівня доходів населення, скрутним фінансовим становищем підприємств – споживачів комунальних послуг в умовах економічної кризи, незадоволення споживачів якістю наданих послуг, або їх обсягом, завищені тарифи для малозабезпечених верств населення.

Висновки і пропозиції. Вирішення вище визначених проблем можливо здійснивши наступні заходи:

- організація спеціального підрозділу по роботі з дебіторами безпосередньо на підприємстві;
- аналіз дебіторської заборгованості відповідно строкам її виникнення;
- визначення рівня платоспроможності дебіторів, джерел фінансування їх діяльності для розробки у подальшому умов роботи з даними споживачами;
- виявлення та аналіз причин заборгованості споживачів та робота над усуненням недоліків;
- розробка реєстру боржників залежно від категорії споживачів, суми заборгованості, строків заборгованості.

Отже, можна зробити висновок, що для виведення підприємств ЖКГ з кризового стану необхідно забезпечити оптимальне фінансування галузі. Нестача коштів робить неможливим процес технічного переозброєння підприємств, негативно впливає на показники їх фінансової стійкості, платоспроможності, що робить галузь непривабливою для потенційних інвесторів. Джерелами фінансування діяльності житлово-комунального комплексу здебільшого повинні стати власні доходи підприємств та кошти інвесторів. Держава в свою чергу повинна створити сприятливе середовище для залучення інвестицій в розвиток галузі, а підприємства в свою чергу мають забезпечити оптимальне розподілення та раціональне використання фінансових ресурсів завдяки побудові ефективного фінансового менеджменту.

Список літератури:

1. Петрушевський Ю.Л. Потоки фінансових ресурсів у сфері житлово-комунального господарства / Економіка України. – 2010. – № 4(1). – С. 134-141.
2. Петрушевський Ю.Л. Законодавчі аспекти регулювання відносин у сфері житлово-комунального господарства України / Держава та регіони. – 2013. – № 2. – С. 45-50.
3. Траченко Л.А. Поліпшення якості надання житлово-комунальних послуг в контексті реформування житлово-комунального сектора / Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 2(49). – С. 198-205.
4. Несторенко Т.В. Теоретичні основи сталого розвитку житлово-комунального господарства / Механізм регулювання економіки. – 2012. – № 1. – С. 182-187.
5. Лукашенко В.М. Основні шляхи реформування житлово-комунального господарства / Економіка будівництва і міського господарства. – 2013. – Том 9. – С. 121-125.
6. Головченко Н.Ю. Мета та основні завдання реформування сфери обслуговування комунального житлового фонду та прибудинкових територій / Вісник НЛТУ. – 2012. – № 8. – С. 134-139.
7. Україна комунальна: головний експерт житлово-комунального господарства України [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://statistic.jkg-portal.com.ua/ua/statistic/zaborgovanst-naselelnja-za-zhitlovo-komunaln-poslugi-rezultati-2014-r/>. – Назва з екрану.

Александрова А.Н.

Донецкий национальный университет экономики и торговли
имени Михаила Туган-Барановского

НЕОБХОДИМОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ РЕФОРМЫ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА В УКРАИНЕ

Аннотация

Рассмотрена необходимость проведения реформы жилищно-коммунального хозяйства в Украине. Определены конкурентные рыночные механизмы в сфере предоставления жилищно-коммунальных услуг. Предложен перечень основных источников финансирования предприятий ЖКХ с целью обеспечения необходимого уровня проведения реформ. Проведен анализ динамики финансирования ЖКХ и выделен ряд проблем, которые касаются финансирования жилищно-коммунального сектора Украины. Проведен анализ состояния задолженности населения за жилищно-коммунальные услуги, что грозит ухудшением финансового состояния, а также понижением показателей результативности деятельности предприятий жилищно-коммунального хозяйства. Предложены пути оптимизации финансирования отрасли с целью выведения предприятий ЖКХ из кризисного состояния.

Ключевые слова: жилищно-коммунальное хозяйство (ЖКХ), реформы, источники финансирования, объединение совладельцев многоквартирного дома (ОСМД), динамика финансирования предприятий ЖКХ, задолженность за жилищно-коммунальные услуги, оптимизация финансирования отрасли.

Aleksandrova G.M.

Donetsk Mikhail Tugan-Baranovsky
National University of Economics and Trade

NECESSITY AND MAINTENANCE OF REFORM DWELLING-COMMUNAL ECONOMY IN UKRAINE

Summary

The necessity of leadthrough of reform of dwelling-communal economy (DCE) is considered for Ukraine. Certainly competition market mechanisms in the field of grant of dwelling-communal services. The list of basic sourcings enterprises of DCE is offered with the purpose of providing of the proper leadthrough of reforms. The analysis of dynamics of financing of DCE is conducted and the row of problems which touch financing of dwelling-communal sector of Ukraine is selected. The state of debt of population is analysed for dwelling-communal services, that threatens worsening of the financial state, and also decline of indexes of effectiveness of activity of enterprises of communal economy. The ways of optimization of financing of industry are offered with the purpose of leadingout of enterprises of DCE from the crisis state.

Keywords: dwelling-communal economy (DCE), reforms, sourcings, association of joint owners of apartment house (AJOAH), loud speaker of financing of enterprises of DCE, debt for dwelling-communal services, optimization of financing of industry.

УДК 65.012.23

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕІНЖИНІНГУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ У СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Олейникова О.О., Бевзенко К.С.

Одеський національний політехнічний університет

У статті розглянуто сучасну концепцію управління бізнес-процесами та її базові складові. Визначено переваги реінжинірингу бізнес-процесів (РБП), як найбільш радикального та інноваційного підходу до удосконалення та перебудови страхового бізнесу. Досліджено основні характеристики підходів до реалізації РБП страхової організації, сутність якого є відмова від управління функціональними структурними підрозділами на користь управління саме процесами. Представлено принципово змінену організаційну модель страхової компанії з чіткими горизонтальними технологічними зв'язками за основними бізнес-процесами. Доведено необхідність створення в страхових компаніях автоматизованого, мультимедійного call-центру з використанням CRM-технологій. Запропоновано впровадження у діяльність вітчизняних страховиків системи електронного бізнесу у відповідності з наведеними етапами.

Ключові слова: процесний підхід, реінжиніринг, бізнес-процес, страхова компанія, організаційна структура, ефективність, електронний бізнес.

Постановка проблеми. Функціонування конкурентоспроможного страхового ринку в Україні потребує формування якісно нової філософії управління, спрямованої на забезпечення

еквівалентності інтересів всіх суб'єктів страхового процесу. За умов посиленої конкуренції між страховиками гостро постає питання щодо необхідності удосконалення та перебудови бізнесу, тобто